

Received: 24 October 2019
Revised: 13 December 2019
Accepted: 28 December 2019
Published: 30 December 2019

EVOLUTION OF LEGAL TRAFFIC INCIDENTS WITH WILD ANIMALS, PROTECTED ANIMALS AND FARM ANIMALS

ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI

Roman Stec

PhD., Lazarski University in Warsaw, Hubertus Law Office in Piaseczno / Poland

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4152-3962>

* Corresponding author: e-mail: roman.stec@onet.pl

Abstract:

This article presents legal and factual considerations concerning traffic incidents with animals. Thousands of animals die every year on roads in Poland. Both small and large ones. How exactly – it's hard to count. When traveling by car, often driving through a forest and fields, people should pay attention to animals. Unfortunately, there are tragic consequences of traffic incidents with wild animals. *Animals are killed on the roads mostly in spring and autumn – this is a time of reproduction and a mating period of many of them.* Animals often migrate at considerable distances. Every year, due to traffic incidents of vehicles with animals, on the roads, about 10 000 animals are killed, and people are injured. The article provides an analysis of road incidents involving animals, an analysis of the applicable legal situation in this regard and the principle of liability for damages on the grounds of these events. The article also sets out how to act in documenting events for the purposes of the proceedings for damages under OC, AC, and N

Keywords: wild animals, road events involving them and the handling of these cases

Streszczenie:

Artykuł pt. Zdarzenia drogowe ze zwierzętami dziko żyjącymi łownymi i prawnie chronionymi oraz gospodarskimi prezentuje uwarunkowania prawne i faktyczne dotyczące zdarzeń

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI
I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

drogowych z tymi zwierzętami. Na drogach w Polsce co roku giną dziesiątki tysięcy zwierząt. Zarówno tych małych jak i tych większych. Ile dokładnie – trudno policzyć. Podróżując samochodem, często jadąc przez biotop leśny i pola, należy zwracać uwagę na zwierzęta. Pod kołami giną małe zwierzęta (żaby, jeże czy wiewiórki), a o szyby rozbijają się owady i ptaki. Niestety dochodzi również do tragicznych w skutkach zdarzeń drogowych np. z łosiem, jeleniem, żubrem, sarną, dzikiem, wilkiem, rysiem czy czasami niedźwiedziem. Najwięcej dzikich zwierząt ginie na drogach wiosną i jesienią – jest to bowiem czas rozmnażania oraz okres godowy wielu gatunków. Tworzenie arealów osobniczych, walka o samice czy szukanie odpowiednich miejsc do rozrodu – często zmusza zwierzęta do migracji na znaczne odległości. Rocznie z powodu zdarzeń drogowych pojazdów ze zwierzętami, na drogach ginie ponad 10 osób a kilkaset zostaje rannych. W artykule przedstawiono analizę zdarzeń drogowych z udziałem dzikich zwierząt, analizę obowiązującego stanu prawnego w tym zakresie oraz zasady odpowiedzialności odszkodowawczej z powodu tych zdarzeń. W badaniach wykorzystano metodę dogmatycznoprawną polegającą na analizie przepisów prawnych i stanowisk judykatury, opisową przy pomocy której przedstawiono przykłady zaistniałych zdarzeń drogowych. Artykuł przedstawia również sposoby postępowania przy dokumentowaniu zaistniałych zdarzeń na potrzeby postępowań odszkodowawczych z tytułu OC, AC i NW.

Słowa kluczowe: dzikie zwierzęta, zdarzenia drogowe z ich udziałem oraz postępowanie w tych sprawach

Ogólny zarys problemu i jego związek z ważnymi kwestiami naukowymi i praktycznymi.

Na drogach w Polsce co roku giną dziesiątki tysięcy zwierząt. Zarówno tych małych jak i tych większych. Ile dokładnie ich ginie – trudno policzyć. Podróżując samochodem, często jadąc przez biotop leśny i polny, należy zwracać uwagę na zwierzęta. Pod kołami giną małe zwierzęta (żaby, jeże, kuny, norki, lisy, tchórze, łasice, zające, bażanty, króliki, łasice czy wiewiórki), a o szyby rozbijają się owady i ptaki. Niestety dochodzi również do tragicznych w skutkach kolizji i wypadków np. z łosiem, jeleniem, żubrem, sarną, dzikiem, wilkiem, rysiem czy czasami niedźwiedziem. Najwięcej dzikich zwierząt ginie na drogach od wiosny do jesieni. Jest to bowiem czas rozmnażania wielu się gatunków. Tworzenie arealów osobniczych, walka o samice czy szukanie odpowiednich miejsc do rozrodu. To często zmusza zwierzęta do migracji na znaczne odległości. Rocznie z powodu zdarzeń drogowych pojazdów ze zwierzętami, na drogach ginie ponad 10 osób a kilkaset zostaje rannych. Według danych Komendy Głównej Policji w 2017 roku doszło do 24 604 takich zdarzeń. Oprócz tego 195 razy kierowcy zderzyli się z dziką zwierzyną, z czego w ich wyniku 10 osób straciło życie, a 229 zostało ciężko rannych. Natomiast od stycznia do grudnia 2018 roku wydarzyło

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

się ponad 161 wypadków, w których poważne obrażenia odniosło 187 osób, a zginęło 13 osób. Według policji do wielu z tych tragicznych w skutkach zdarzeń by nie doszło, gdyby kierowcy zwracali uwagę na znaki ostrzegające ich przed dzikimi zwierzętami. W 2019 roku dane o zdarzeniach drogowych z udziałem dzikich zwierząt są również niepokojące bowiem zauważa się tendencję wzrostową i oznacza to wzrost przypadków śmiertelnych. W 2019 roku już na dzień 31 października odnotowano 12 zdarzeń śmiertelnych kierujących pojazdami i ich pasażerów z udziałem dzikich zwierząt. (zob. źródła internetu, 13)

Zwierzę dziko żyjące albo gospodarskie, w zderzeniu z rozpędzonym pojazdem mechanicznym nie ma praktycznie żadnych szans na przeżycie. Pamiętać ciągle należy prowadząc samochód gdy zauważy się przechodzące zwierzę, że trzeba zwolnić. Zazwyczaj przechodzą zwierzęta drogę grupowo, po przejściu pierwszego na drodze mogą pojawić się kolejne. Znak A-18b – ostrzega kierowcę, że ryzyko wtargnięcia dzikiego zwierzęcia na drogę jest większe niż w innych miejscach, oraz wskazuje długość odcinka drogi, na którym powtarza się lub występuje niebezpieczeństwo, jeżeli przekracza ono długość 500 m. Znak drogowy A18 b oraz tabliczka poniżej znaku zobowiązują uczestników ruchu drogowego do zachowania szczególnej ostrożności. Na początku w przypadku zdarzenia należy zabezpieczyć miejsce kolizji lub wypadku, czyli włączyć światła awaryjne i wystawić trójkąt ostrzegawczy.

Rozwój cywilizacyjny spowodował ogromne przyspieszenie niekorzystnych zmian środowiska przyrodniczego w którym bytuje zwierzyna i jego ograniczania przez człowieka oraz jego zaburzenia. Zaskakujące występują zmiany zachowania się zwierząt prowadzące do dostosowywania i przyzwyczajania się do nowych warunków, a przez to uodparniania się na skuteczne dotychczas środki odstrasżające. Dzik zasiedla obszary o dużej lesistości, gdzie znajduje pokarm oraz schronienie i ostoję. Idealnym siedliskiem dla niego są lasy liściaste i lasy mieszane. Dzik jest wszystkożercą. Głównym powodem pojawiania się dzików w mieście jest łatwy dostęp do pożywienia. Karmiony dzik przyzwyczajają się do takiej sytuacji obcowania w środowisku ludzi i przekazuje wyuczone postawy oraz zachowania swojemu potomstwu. Dzikie bardzo dobrze aklimatyzują się w miastach i dość dobrze funkcjonują obok człowieka.

Należy zadbać o to, aby opadłe liście, skoszona trawa, owoce, resztki pożywienia, obierki oraz inne odpady organiczne były kompostowane wyłącznie w zamkniętych przestrzeniach. W okolicy, gdzie pojawiają się dziki, przydomowe ogrody powinny być szczelnie ogrodzone i zamykane. Ze strony dzików na terenach zurbanizowanych i zabudowanych oraz w miejscach zamieszkania ludzi mogą występować poważne

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

zagrożenia z ich strony dla zdrowia i życia ludzkiego. W okolicach ruchliwych szlaków komunikacyjnych oraz na drogach biegnących przez lasy lub w ich pobliżu dziki są zagrożeniem dla ruchu kołowego i mogą powodować tragiczne w skutkach kolizje oraz wypadki. Ranny (w tym potracony przez samochód dzik) oraz chroniąca swoje młode locha mogą być agresywne i bardzo niebezpieczne dla człowieka bowiem mogą zranić albo również zabić człowieka. Ponadto dziki wyrządzają dużych rozmiarów szkody na gruntach uprawnych, ogródkach działkowych, ogrodach, plantacjach oraz placach zabaw i skwerach oraz parkach leżących w pobliżu lasów. Zasady prewencji w przypadkach pojawiania się dzików, to przede wszystkim należy bezwzględnie utrzymywać czystość i porządek na terenach swoich nieruchomości bowiem nieskoszone grunty, w tym nieużytki i łąki, stanowią schronienie dla zwierzyny dziko żyjącej, która może stwarzać zagrożenie i wyrządzać szkody materialne w środowisku życia ludzi. W żadnym wypadku nie należy wyrzucać odpadów żywności w miejscach do tego nie przeznaczonych (w tym na łąki i nieużytki), gdyż mogą one przyciągać dziko żyjącą zwierzynę, poszukującą łatwej karmy.

Sposób postępowania w wypadku spotkania dzików jest zatem taki, że w wypadku zauważenia dzika, gdy samemu nie zostało się przez niego dostrzeżonym to nie powinno się wykonywać żadnych gwałtownych ruchów. Należy spokojnie oddalić się z tego miejsca. Jeśli doszło do spotkania z dzikiem, nie należy go niepokoić. Najlepszym wyjściem jest stanie w bezruchu, gdyż ucieczka może spowodować zwierzę do ataku. W razie nieprzewidzianego kontaktu z dzikami w otwartym terenie, w żadnym wypadku nie wolno się do nich zbliżać. Należy zachowywać się na tyle głośno, aby zwierzę mogło nas wcześniej zauważyć (co do zasady dzik nie zaatakuje człowieka, jeżeli nie będzie czuł dla siebie zagrożenia). W przypadku spotkania z dzikiem w obszarze zamkniętym, nie należy zwierza łapać, szczuć na niego psa, ani zapędzać do miejsc, z których nie ma drogi ucieczki. Należy pamiętać, że spowodowany lub bez możliwości ucieczki dzik na pewno zaatakuje. W celu przepłoszenia dzika, należy klaskać lub wykonywać szybkie ruchy rękami w miejscu i głośno należy krzyczeć. W żadnym wypadku dzika nie wolno gonić. W miejscach spotkania świeżych śladów bytności dzików (zryty teren) należy zachować szczególną ostrożność. Nie wolno szczuć dzików psami. Psy wyprowadzane winny być na smyczy albo otoku. Szczególnie po zmroku należy unikać zarośli oraz łąk zlokalizowanych poza obszarem zabudowanym. Dzieci nie powinny samotnie przebywać w rejonach, gdzie pojawiają się ciągle dziki. Małe dzieci powinny być zawsze pod opieką dorosłych. Dzik, który sprawia wrażenie oswo-

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

jonego, nadal pozostaje niebezpiecznym zwierzem. Nie wolno więc do niego podchodzić, drażnić go, głaskać i go karmić. Śmietniki przy posesjach należy zamykać. Ponadto nie należy zostawiać worków ze odpadami obok pojemników na śmieci. Należy zgłaszać służbom komunalnym wszystkie nielegalne wysypiska odpadów. Także fakt podrzucania odpadów komunalnych do koszy na śmieci usytuowanych na przystankach komunikacji publicznej oraz w innych miejscach nie przeznaczonych do tego celu sprzyja penetracji tych miejsc przez dziki. W sytuacji, gdy dziki pojawią się w bezpośrednim sąsiedztwie budynków mieszkalnych należy niezwłocznie zawiadomić o tym fakcie Powiatowe albo Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego, które ma obowiązek przyjąć telefon i zobowiązać właściwe służby do rozwiązania problemu. W żadnym wypadku nie wolno dotykać ani zabierać potraconego czy też martwego zwierza. Zwierz może być chory na wściekliznę lub inne schorzenie, albo niespodziewanie zaatakować. Zgodnie z art. 25 ustawy z 21 sierpnia 1997 roku o ochronie zwierząt (Dz.U.2019.0.122 t.j.), który stanowi, że „Prowadzący pojazd mechaniczny, który potrafił zwierzę, obowiązany jest, w miarę możliwości, do zapewnienia mu stosownej pomocy lub zawiadomienia jednej ze służb, o których mowa w art. 33 ust. 3, a mianowicie,“ w przypadku konieczności bezzwłocznego uśmiercenia, w celu zakończenia cierpień zwierza, potrzebę jego uśmiercenia stwierdza lekarz weterynarii, członek Polskiego Związku Łowieckiego, inspektor organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, funkcjonariusz Policji, straży ochrony kolei, straży gminnej, Straży Granicznej, pracownik Służby Leśnej lub Służby Parków Narodowych, strażnik Państwowej Straży Łowieckiej, strażnik łowiecki lub strażnik Państwowej Straży Rybackiej.

Zatem za niedopełnienie obowiązku pomocy rannemu zwierzęciu (wynikającemu z ustawy) grozi kara aresztu lub grzywny w wysokości nawet do 5000 zł. Po zdarzeniu drogowym z udziałem zwierza, w najlepszej sytuacji są kierowcy, posiadający wykupioną pełną polisę autocasco (AC). Wówczas na podstawie notatki sporządzonej przez policję (ogłędzin rzeczoznawcy czy faktury za naprawę pojazdu) odszkodowanie zostanie wypłacone. Należy jednak zwrócić uwagę na różne warianty polisy AC i upewnić się czy wykupiona przez posiadaczy pojazdów polisa obejmuje odszkodowania za wypadki z udziałem zwierząt. Na podstawie samej polisy OC poszkodowany kierowca nie może otrzymać odszkodowania, ponieważ ubezpieczenie z tytułu OC nie obejmuje takich zdarzeń. W przypadku zdarzenia drogowego ze zwierzęciem gospodarskim, o odszkodowanie można ubiegać się od właściciela zwierzęcia. Na przykład, jeśli na

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI
I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

drodze potrąci się psa, wezwani na miejsce policjanci mają obowiązek dążyć do ustalenia jego właściciela (grozi mu odpowiedzialność za wykroczenie nie zachowania środków ostrożności przy jego trzymaniu. Najczęściej po ustaleniu właściciela psa nakłada się grzywnę w drodze mandatu karnego, ale z ustaleniem właściciela potrąconego psa w Polsce bywa różnie. Z reguły nie da się dokonać takich ustaleń bowiem trudno zidentyfikować takie zwierzę ponieważ jest nie oczipowane, a kultura polskiego społeczeństwa, szczególnie na wsi jest bardzo niska bowiem dominują łańcuchy, a karmienie zwierząt (psów i kotów) jest to chleb z wodą albo z mlekiem, albo wieczorem spuszczenie psów z łańcuchów po to aby się same wyżywiły. Już o wizycie u lekarza weterynarii i kosztach ich leczenia w ogóle nie ma co mówić. Jednocześnie, w przypadku ustalenia właściciela psa uczestniczącego w zdarzeniu, jest jego właściciel zobowiązany pokryć poszkodowanym koszty naprawy samochodu z własnych środków finansowych lub ze swojej polisy jeśli ubezpieczył swoje zwierzęta. Obliguje do takiego zachowania art. 431 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku kodeks cywilny (Dz.U.2019.0.1145 t.j), który stanowi, że kto chowa zwierzę albo się nim posługuje, obowiązany jest do naprawienia wyrządzonej przez nie szkody niezależnie od tego, czy było pod jego nadzorem, czy też zabłąkało się lub uciekło, chyba że ani on, ani osoba, za którą ponosi odpowiedzialność, nie ponoszą winy. *Należy pamiętać, że to w interesie poszkodowanego jest, by zgromadzić jak najwięcej dowodów w sprawie, a mianowicie wezwać policję, która sporządzi stosowną notatkę, spisać dane świadków zdarzenia, wykonać zdjęcia dokumentujące np. brak odpowiednich znaków ostrzegających przed dzikimi zwierzętami itp.* Inna jest sytuacja przy potrąceniu zwierzęcia leśnego. Generalnie, za skutki zdarzenia z udziałem dzikiego zwierzęcia może odpowiadać wiele podmiotów. Jeżeli do zdarzenia doszło gdy w okolicy prowadzone jest polowanie i podczas naganki zwierzę wbiegło na drogę, to można domagać się odszkodowania od zarządcy obwodu łowieckiego albo od koła łowieckiego. Znalazienie informacji czy na danym obszarze w czasie zdarzenia odbywało się polowanie może okazać się bardzo pomocne w uzyskaniu odszkodowania. (R. Stec, Toruń 2019). Gdy nie ma odpowiednich znaków – za skutki zdarzenia drogowego z udziałem dzikiego zwierzęcia może odpowiadać zarządca drogi. Na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2068, z późn. zm.), o drogach publicznych zarządcami dróg są: Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad – drogi krajowe; Zarząd Województwa – drogi wojewódzkie; Zarząd Powiatu – drogi powiatowe; Wójt, Burmistrz, Prezydent Miasta – drogi gminne. I tak zgodnie z art. 1 ustawy o drogach publicznych „drogą publiczną jest droga zaliczona

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

na podstawie niniejszej ustawy do jednej z kategorii dróg, z której może korzystać każdy, zgodnie z jej przeznaczeniem, z ograniczeniami i wyjątkami określonymi w tej ustawie lub innych przepisach szczególnych natomiast w art.2 ust. 1ustawodawca określił, że drogi publiczne ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się na następujące kategorie: 1) drogi krajowe; 2) drogi wojewódzkie; 3) drogi powiatowe oraz 4) drogi gminne. Przepis art. 2 ust.2 ustawy o drogach publicznych stanowi, że ulice leżące w ciągu dróg wymienionych w ust. 1 należą do tej samej kategorii co te drogi natomiast przepis ust. 3 wskazuje, że drogi publiczne ze względu na funkcjonalno-techniczne dzielą się na klasy określone w warunkach technicznych, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U. z 2018 r. poz. 1202, 1276, 1496 i 1669), jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. Art. 2a ustawy o drogach publicznych normuje kwestie własności i w ust. 1, stanowi, że drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, a w ust. 2 określa, że drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne stanowią własność właściwego samorządu województwa, powiatu albo gminy.

Zarządca drogi będzie odpowiedzialny tylko wtedy, gdy udowodni mu się, że do zdarzenia z dzikim zwierzęciem doszło w miejscu, w którym (na skutek zaniedbań zarządcy drogi), znak A-18b nie został usytuowany, choć powinien, na co wskazywałyby, np. informacje płynące od kół łowieckich, nadleśnictw, iż dany obszar należy odpowiednio oznakować z powodu stałych migracji dzikich zwierząt.. Do wypadków z udziałem lub z powodu zwierząt dochodzi najczęściej na odludziu, bardzo często czworonożny sprawca wcale nie ginie na miejscu, ale cały i zdrowy lub tylko ranny ucieka do lasu czy w pole. A na miejscu pozostaje wbity w drzewo samochód i ranny albo martwy kierowca, który nie pomoże policjantom w spisaniu właściwej przyczyny wypadku do karty zdarzenia drogowego. Wtedy wpisuje się w dokumentach „przyczyna nieustalona” i sprawę można zamknąć. Do najpoważniejszych w skutkach wypadków spowodowanych przez zwierzęta nie dochodzi wcale na skutek najechania na nie, ale w wyniku próby uniknięcia zdarzenia. Podczas gwałtownego manewru łatwo jest stracić panowanie nad samochodem, wylecieć z drogi, przedachować czy uderzyć w drzewo lub w auto jadące z naprzeciwka.

Z testów zderzeniowych ADAC (*Allgemeiner Deutscher Automobil-Club*) i Dekry Grupa DEKRA w Polsce to część międzynarodowego koncernu DEKRA SE z siedzibą w Stuttgarcie. Od niemal stu lat na świecie i dwudziestu w Polsce eksperci DEKRA pracują na rzecz zwiększania poziomu bezpieczeństwa na drodze, w pracy i w domu. W Polsce biura DEKRA znajdują się we Wrocławiu, Warszawie i Krakowie oraz w

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

Gdańsku, Poznaniu i Toruniu - jednoznacznie wynika, że nawet przy większych prędkościach najechanie na dzika (zderzenie z tym zwierzęciem jest najbardziej prawdopodobne, jego pogłowie w Polsce przekracza 300 tys. sztuk i ciągle rośnie), czy sarnę nie jest niebezpieczne dla kierowcy i pasażerów pojazdu. Kończy się jedynie poważnym uszkodzeniem samochodu. Gorzej jest w przypadku większych zwierząt, np. kilkusetkilogramowy, łoś albo ponad stukilogramowy jeleni może wpaść do wnętrza pojazdu osobowego, co często kończy się tragicznie zarówno dla niego, jak i dla jego pasażerów. Największe prawdopodobieństwo zdarzenia drogowego z dzikim zwierzęciem występuje jesienią i wiosną, po zmroku lub o zmierzchu, na drogach wiodących przez lasy lub w pobliżu łąk. Dzikie coraz częściej pojawiają się też w miastach. Całe ich watahy można spotkać np. na obrzeżach Warszawy, Krakowa, Łodzi i innych dużych aglomeracji. Zimą zwierzęta mogą wychodzić na drogi, żeby zlizywać z nich sól. Jeśli widzi się zwierza stojącego przy drodze, natychmiast należy zwolnić i liczyć się z tym, że spróbuje ono w ostatniej chwili przebiec przed pojazdem. Hamować należy, ale nie za wszelką cenę. Jeśli widzi się na drodze zwierza, należy maksymalnie wytracić prędkość. Przed ostrym hamowaniem warto się jednak upewnić, czy np. z tyłu nie porusza się ciężarowy samochód lub szybki inny samochód. Samochody osobowe są znacznie gorzej zabezpieczone przed najechaniem od tyłu (nie bada się tego w standardowych testach zderzeniowych) niż przed uderzeniem przodem. Lepiej mieć dzika na masce prowadzonego pojazdu niż samochód ciężarowy w bagażniku.

Gwałtowne manewry przy wyższych prędkościach z reguły kończą się utratą panowania nad pojazdem. Na drodze przez obszar leśny skutkuje to w najlepszym wypadku wjechaniem do rowu natomiast w najgorszym uderzenie w drzewo. Gorzej jeśli dojdzie do zderzenia z drzewem lub pojazdem jadącym z przeciwnika. Nie można być zawsze pewnym, że układ ESP zawsze wyprowadzi cało kierującego z takiej sytuacji drogowej. Wiele zwierząt reaguje w takiej sytuacji zupełnie inaczej, niż by się tego oczekiwało, zamiast uciec z drogi, może po prostu zastygnąć w bezruchu bowiem tak podpowiada im instynkt.

Odszkodowanie za zderzenie z dzikim zwierzęciem, jaki podmiot zapłaci - koło łowieckie, Lasy Państwowe, państwowa osoba prawna, zarządca drogi, Skarb Państwa i w jakich przypadkach?

Naprawa zniszczonego samochodu może kosztować nawet kilka tysięcy złotych. Czy w sytuacji potrącenia zwierza kierowca może ubiegać się o odszkodowanie? I od jakiego podmiotu bądź osoby? Zwierzęta nie są przecież ubezpieczone. Sprawa jest

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

skomplikowana, a każdy przypadek jest inny i oddzielnie analizowany w ramach prowadzonych postępowań m.in. odszkodowawczych. Wiele tego rodzaju spraw kończy się w sądzie powszechnym. Odpowiedź na te pytania można znaleźć w przepisach prawa, przede wszystkim w ustawie o drogach publicznych i w prawie łowieckim oraz w przepisach prawa o ruchu drogowym. Co innego, jeżeli dzika zwierzyna przebiega drogę, szukając wody lub pożywienia, a co innego, gdy ucieka przed karabinami myśliwych w czasie polowania. Tutaj o wskazanie „winnego” zdarzenia drogowego jest znacznie łatwiej. Z odpowiednim roszczeniem można zwrócić się do organizatora polowania. Tym bardziej, że w prawie łowieckim znajduje się przepis obligujący członków Polskiego Związku Łowieckiego do zawierania ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej w zakresie czynności związanych z organizowanymi polowaniami lub prowadzoną gospodarką łowiecką. I tak art. 32 ust.6 pr. łow. z dnia 13 października 1995 roku (Dz.U.2018.2033 t.j. z dnia 2018.10.24), stanowi, że członkowie Polskiego Związku Łowieckiego podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków i od odpowiedzialności cywilnej w zakresie czynności związanych z gospodarką łowiecką i polowaniami.

Analiza najnowszych badań, aktów prawnych i literatury przedmiotu, w których podjęto omówienie podjętej problematyki.

W badaniach wykorzystano metodę dogmatycznoprawną polegającą na analizie przepisów prawnych i stanowisk judykatury, opisową przy pomocy której przedstawiono przykłady zaistniałych zdarzeń drogowych. Analiza aktów normatywnych dotyczyła ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U. z 2018 r. poz. 1202, 1276, 1496 i 1669), ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, Dz.U.2019.0.122 t.j.; ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, Dz.U.2018.0.2068 t.j.; ustawy prawo o ruchu drogowym z dnia 20 czerwca 1997 roku (Dz.U.2018.1990 t.j. z dnia 2018.10.17), ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.); ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku kodeks cywilny (Dz.U.2019.0.1145 t.j; ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, (Dz.U.2019.381 t.j.); ustawy Prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 roku, (Dz.U.2018.2033 t.j. z dnia 2018.10.24) oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 roku w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz.u.2019,poz.454). Analiza stanowisk judykatury obejmowała m.in. wyrok Sądu

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

Apelacyjnego w Lublinie (sygn. akt. I ACa 272/08), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 1974 roku (sygn. akt II CR 157/74), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2003 r. (sygn. akt IV CKN 387/01), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2002 r., sygn. akt V CKN 1134/00), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2009 r., sygn. akt II CSK 257/09), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia 1998 r. sygn. akt II CKN 114/98 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2002 r. (sygn. akt III CKN 694/00). Analiza objęła także badania statystyczne i źródła monograficzne z prawa łowieckiego, ubezpieczeń mienia oraz komunikacyjnych. Także w ramach badań przeanalizowano niektóre przepisy normujące opisane zagadnienia w Niemczech, we Francji i we Włoszech.

Cele i metody badawcze podjęte w analizie tematu.

W artykule przedstawiono analizę zdarzeń drogowych z udziałem dzikich zwierząt, analizę obowiązującego stanu prawnego i stanowisk judykatury w tym zakresie oraz zasady odpowiedzialności odszkodowawczej z powodu tych zdarzeń. W badaniach wykorzystano metodę dogmatyczno-prawną polegającą na analizie przepisów prawnych i stanowisk judykatury, opisaną przy pomocy której przedstawiono przykłady zaistniałych zdarzeń drogowych. Doktryna prawa nie zajmowała się ostatnich latach kompleksowo tymi zagadnieniami. Moje zainteresowania problematyką ochrony głównie zwierząt dziko żyjących i zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi oraz ich mienia powstających przy ich udziale skłoniły mnie do zajęcia się tym zagadnieniem i przedstawienie wyników wspomnianych badań w artykule. Badania również wskazują na pojawiające się w praktyce codziennej problemy poszkodowanych z uzyskaniem odszkodowania, szczególnie w zdarzeniach drogowych z udziałem zwierząt dziko żyjących. Powyższe uwarunkowania skłoniły mnie do zajęcia się tym zagadnieniem w ramach prowadzonych badań. Artykuł przedstawia również sposoby postępowania przy dokumentowaniu i ocenie zaistniałych zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt dziko żyjących i gospodarskich na potrzeby postępowań odszkodowawczych z tytułu OC, AC oraz NW.

Prezentacja przeprowadzonej analizy. Dyskusja.

Wyniki badań zostały opublikowane w artykule pt. Zdarzenia drogowe ze zwierzętami dziko żyjącymi łownymi i prawnie chronionymi oraz gospodarskimi. Ponadto zostaną wykorzystane w toku prac nad nowym prawem łowieckim bowiem z badań wynikają wnioski de lege lata i de lege ferenda dla ustawodawcy uregulowania tych zagadnień

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

w tej ustawie po to żeby nie było w praktyce problemów z uzyskaniem odszkodowań przez poszkodowanych w przypadku zdarzeń z udziałem zwierząt dziko żyjących.

Odszkodowanie z polisy OC.

Ubezpieczenie „OC” – to obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej, każdy musi je mieć wykupione do 30 dni od zakupu pojazdu. Jest stosowane w razie wypadków, kiedy to sprawca szkody musi zapłacić osobie poszkodowanej odszkodowanie. Na początku warto zwrócić uwagę na ustawowe definicje pojazdu mechanicznego, gospodarstwa rolnego i budynku wchodzącego w skład gospodarstwa rolnego, które podlegają obowiązkowi ubezpieczeniowemu. Pojazdy mechaniczne to m. in. samochody, ciągniki rolnicze, motorowery i przyczepy, które spełniają wymogi ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku (Dz.U.2018.1990 t.j. z dnia 2018.10.17). Prawo o ruchu drogowym. Zgodnie z art. 55³k c za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Jednak dla celów ubezpieczeniowych gospodarstwo rolne jest definiowane jako obszar użytków rolnych przekraczających powierzchnię 1,0 ha. Z kolei budynek wchodzący w skład gospodarstwa rolnego to pomieszczenie o powierzchni większej niż 20 m², które jest w posiadaniu rolnika. Czynnikiem wspólnym jest okres, na który umowy są zawierane, tj. na okres 12 miesięcy. Co ważne, jeśli najpóźniej w przededniu końca okresu umowy ubezpieczający nie wypowie się jej warunków, to zostaje ona przedłużona na kolejny rok. W przeciwieństwie do ubezpieczeń dobrowolnych, w przypadku nieterminowego opłacenia składki odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń nie ustaje. Składka finalnie jednak musi zostać opłacona. Ma to swoje zalety ponieważ nie ma bowiem ryzyka zapomnienia o kończącym się ubezpieczeniu i pozostania bez odszkodowania. Jednak z drugiej strony pozbawia to bodźca szukania atrakcyjniejszej oferty ubezpieczenia, a skoro już za coś trzeba płacić, to w interesie ubezpieczającego jest szukanie najkorzystniejszych rozwiązań. Wśród przepisów ustawowych dotyczących obowiązkowych ubezpieczeń są też normy typowe dla ogólnych warunków ubezpieczenia a więc kwestie takie jak wyłączenia odpowiedzialności, sposób wypowiedzenia umowy, zwrot składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia czy sumy gwarancyjnej. Suma gwarancyjna to nic innego, jak kwota będąca górną granicą, do której zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność. W przypadku OC pojazdów mechanicznych i gospodarstw rolnych sumy gwarancyjne nie mogą być niższe niż: równowartość 6,07 mln euro w przypadku szkód na osobie w odniesieniu do jednego zdarzenia; równowartość 1,22 mln euro w

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

przypadku szkód w mieniu w odniesieniu do jednego zdarzenia. Pokazują one bowiem, że w przypadku doznania szkody osobowej lub na mieniu w poważnym zdarzeniu można starać się o naprawę wysokiego odszkodowania. Również jeśli zostanie poszkodowana większa liczba osób, ich roszczenia mogą zostać zaspokojone w ramach sumy gwarancyjnej. Mimo obowiązkowego charakteru ubezpieczenia OC pojazdów mechanicznych czy OC rolników mogą pojawić się sytuacje, w których sprawca szkody takiej polisy nie posiada. Przede wszystkim nie zostaje on z niczym bowiem odszkodowanie wypłaci UFG.

W razie doznania szkody obowiązki wypłacenia szkody przejmuje Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (UFG). Jest to państwowa instytucja, która przejmuje rolę zakładu ubezpieczeń, gdy sprawca zdarzenia nie miał zawartej obowiązkowej umowy odpowiedzialności cywilnej. Dzięki temu nie ma wątpliwości, że poszkodowany straci dwa razy. Zatem pierwszy raz w wyniku szkody a drugi, gdy nie zostanie mu ona zrekompensowana. Warto wspomnieć, że w 2019 roku UFG wypłacił już poszkodowanym łącznie ponad ok. 70 milionów złotych. Bardziej skomplikowana jest sytuacja sprawcy, który nie posiada obowiązkowego OC. Po pierwsze, do kontrolowania spełniania obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia jest uprawnionych szereg państwowych podmiotów administracyjnych. W przypadku OC pojazdów są to m.in. Policja, organy celno-skarbowe, Inspekcja Transportu Drogowego czy Straż Graniczna. Kontrolę w zakresie OC rolników i budynków rolniczych mogą przeprowadzać wójtowie (burmistrzowie, prezydenci) i starostowie obszarów, na których znajdują się gospodarstwa. Do kontroli wszystkich powyższych ubezpieczeń uprawniony jest też Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny. Po drugie, gdy w momencie kontroli lub wyrządzenia szkody okaże się, że sprawca nie ma polisy ubezpieczeniowej, to sprawa zostanie skierowana na drogę postępowania egzekucyjnego na podstawie przepisów ustawy z 17 czerwca 1966 roku o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U.2019.1438 t.j. z dnia 2019.08.01). Oznacza to, że na takiego sprawcę nałożona zostanie grzywna.

Odszkodowanie z polisy Autocasco.

Przed kłopotami można jednak uchronić się samemu wykupując ubezpieczenie AC. Autocasco należy do grupy dobrowolnych ubezpieczeń komunikacyjnych. Oznacza, że zawarcie umowy zależy tylko od właściciela pojazdu. Przedmiotem umowy są pojazdy zarejestrowane w RP zgodnie z przepisami ustawy prawo o ruchu drogowym. Zasady ubezpieczenia regulują OWU opracowane i zatwierdzone przez towarzystwo ubezpieczeniowe. Umowę zawiera się na okres 12 miesięcy lub, w miarę potrzeby, na

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

czas krótszy. Dokumentem potwierdzającym zawarcie ubezpieczenia jest polisa ubezpieczeniowa ważna od następnego dnia po zapłaceniu stosownej składki. Należność opłaca się jednorazowo lub w ratach. Umowa wygasa automatycznie po zakończeniu okresu ubezpieczenia, lub w momencie nieopłacenia kolejnej raty składki. Polisa autocasco ma na celu wypłatę odszkodowania w następujących przypadkach: gdy sam ponosisz winę za uszkodzenie samochodu, gdy sprawca uszkodzeń nie jest znany, uszkodzenia są skutkiem zderzenia ze zwierzętami, za skutki żywiołów (np. powodzi, wybuchu, pożaru) oraz za kradzież pojazdu. Ubezpieczyciel nie odpowiada jednak za skutki wielu zdarzeń. Jeżeli uszkodzono samochód prowadząc go bez odpowiednich dokumentów (ważny dowód rejestracyjny, prawo jazdy) lub pod wpływem alkoholu, jeżeli użyty został jako narzędzie przestępstwa, albo oddalił się sprawca bez uzasadnionej przyczyny z miejsca wypadku, to nie może on liczyć na odszkodowanie. Nie należy zostawiać dowodu rejestracyjnego i kluczyków w samochodzie, bo w razie kradzieży nie otrzyma jego właściciel albo użytkownik odszkodowania. Nie należy zgłaszać także szkód, których wartość nie przekracza 1% wartości pojazdu. Zawierając ubezpieczenie AC zwróć należy uwagę na zakres ochrony oraz wszystkie wyłączenia, czyli trzeba przebrnąć przez warunki ubezpieczenia. Większość polis autocasco przewiduje wypłatę odszkodowania za zderzenie z dzikim zwierzęciem. Warto jednak dopytać o to gdy kupuje się ubezpieczenie albo zajrzeć do ogólnych warunków ubezpieczenia (OWU) AC, ('Autocasco') to ubezpieczenie nieobowiązkowe wypłacane kierowcy w razie uszkodzenia, zniszczenia lub kradzieży pojazdu.

Odszkodowanie z tytułu NNW.

Do tej pory zaprezentowano argumenty dotyczące uszkodzonego samochodu. Tymczasem przy dużej prędkości dochodzi często do wypadków, w których giną lub ranne zostają osoby podróżujące pojazdem. W takim zdarzeniu drogowym odszkodowanie gwarantować będzie standardowe ubezpieczenie NNW. W przypadku ранnego zwierzęcia z powodu wypadku nie należy ruszać potrąconej dzikiej zwierzyny. Aby uniknąć wielu wątpliwości i kłopotów z wypłatą odszkodowania, należy pamiętać, żeby na miejscu zdarzenia nie ruszać ранnego lub martwego zwierzęcia. Najlepiej poczekać do przyjazdu odpowiednich służb. Jeżeli zatem kupuje się autocasco upewnić się trzeba, że polisa obejmuje przypadki zderzenia ze zwierzęciem. Jeżeli właściciel pojazdu ma tylko ubezpieczenie OC, o odszkodowanie może być bardzo trudno, chyba że udowodni zaniedbanie zarządcy drogi, nadleśnictwa, lub koła łowieckiego. Po zderzeniu ze zwierzęciem najlepiej wezwać policję, zrobić zdjęcia miejsca wypadku i zadbać o wszelkie dowody, które mogą okazać się potrzebne. Rozbite reflektory, uszkodzona

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

karoseria i chłodnica – to najczęstsze skutki zderzenia z sarną. O wiele poważniejsze są te, które grożą kierowcom po spotkaniu z łosiem. Łosi, np. na terenie podległym Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu (RDLP) jest bowiem około 1000, natomiast saren 40 tysięcy, dzików 15 tysięcy, jeleni – około 8 tysięcy, a danieli – 4000. Łosie to jednak typowe „zwierzęta wędrujące”. Jeśli już auto zderza się z tym zwierzęciem, to sytuacja staje się naprawdę niebezpieczna. Ze względu na dużą masę ciała i wysokość. Dzik czy sarna nie wpadną do pojazdu w czasie zdarzenia drogowego przez przednią szybę, a już łos może to zrobić. Należy wskazać, że łosi jest w Polsce coraz więcej i tak na terenie RDLP Białystok jest ich 7000, RDLP Olsztyn jest ich 3000, RDLP Lublin 4000, RDLP Warszawa ok. 4000, RDLP Krosno ok. 400, RDLP Radom ok 1000 i RDLP Łódź 1000. Łosie można spotkać już licznie na obszarach leśnych RDLP Gdańsk, Szczecin, Piła, Szczecinek, Zielona Góra, Wrocław, Katowice i Kraków. Zatem wymaga ten fakt dokładnej inwentaryzacji tego gatunku i określenia strategii postępowania z tym gatunkiem oraz wskazania jakie z tego tytułu płyną zagrożenia dla społeczeństwa chociażby z tytułu częstych zdarzeń drogowych. Istotna jest również informacja, że jeleni w polskich lasach żyje ok. trzysta tysięcy (zob. W. Domańska, 2018).

W myśl ustawy Prawo łowieckie (rozdział 9, art. 46 i następne) dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego zobowiązany jest do odpowiedzialności za straty spowodowane przez dzikie zwierzęta w uprawach i płodach rolnych oraz te wyniki z polowania. O zdarzeniach na drodze w ustawie nie ma mowy w żadnym przepisie. W przeciwieństwie do innych krajów Unii Europejskiej, np. Niemiec, Francji albo Włoch. Ubezpieczenie od zderzenia z dzikim zwierzęciem nie wchodzi w Polsce w skład obowiązkowego ubezpieczenia OC. Nie pomoże więc kierowcy kierowanie roszczeń do Lasów Państwowych, czy Skarbu Państwa (to on jest właścicielem zwierzyny), czy dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego. Może próbować roszczenia kierować pod adresem zarządcy drogi. Jednak wyłącznie wtedy, gdy w miejscu, w którym doszło do wypadku, nie ma znaków ostrzegawczych („Uwaga, dzika zwierzyna”) i nie jest to pierwszy tego typu przypadek. Teoretycznie przynajmniej największe szanse na odszkodowanie mają kierowcy posiadający polisę AC. W praktyce jednak ubezpieczyciele rzadko je wypłacają. A jeśli już, to pozbawiając kierowcę ulg w składce, gromadzonych latami za bezwypadkową jazdę. Na dzika i sarnę natomiast trafić można praktycznie wszędzie. Najczęściej o poranku lub o zmierzchu, gdy zwierzęta wychodzą żerować. Leśnicy oraz dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich oraz organizacje rolników powinny współpracować z zarządcami dróg m.in. w zakresie wskazywania

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

tw. aktywnych ciągów zwierzyny na etapie planowania inwestycji drogowych. Co jest bardzo ważne już na etapie projektowania dróg. Do kogo kierowca może w podobnej sytuacji zgłosić się z roszczeniami? Kierowcy, którzy mieli wypadek czy kolizję z udziałem zwierzyny dziko żyjącej, często nie wiedzą, jak powinni się zachować w podobnej sytuacji. Na pewno warto w takiej sytuacji wezwać policję, bowiem w późniejszym procesie realizacji ubezpieczenia ubezpieczyciel zwraca się do nich o potwierdzenie takiego zdarzenia. Kierowcy w zależności od umowy, jaką podpisali z ubezpieczycielem, zwykle dzwonią na numer telefonu podany w polisie lub zgłaszają szkodę osobiście. Bywa, że wyrządzone szkody są poważne i pojazd wymaga holowania. Warto też zrobić zdjęcie miejsca zdarzenia oraz uszkodzeń pojazdu. Zwykle roszczenia są kierowane do nadleśnictwa lub zarządcy drogi. Jednak co dzieje się w przypadku, kiedy zarządca drogi, by nie odpowiadać za skutki wypadków komunikacyjnych z udziałem dzikich zwierząt, oznakował rejon wypadku znakiem drogowym A-18b „uwaga dzikie zwierzęta”? W przypadku gdy są szkody w pojeździe ubezpieczonym w zakresie AC, zaistniałymi wskutek potrącenia zwierzęcia, to nie ma znaczenia fakt czy na drodze znajdował się znak „uwaga zwierzęta”. Ubezpieczeniem AC objęte są bowiem szkody polegające na uszkodzeniu pojazdu w związku z ruchem i postojem, powstałe wskutek zderzenia pojazdu ze zwierzętami pochodzącymi z zewnątrz pojazdu. Natomiast jeśli poszkodowany nie posiada zawartej umowy ubezpieczenia AC lub nie chce z niego korzystać, może starać się o odszkodowanie z ubezpieczenia OC podmiotu, który odpowiada za określony obszar leśny (np. nadleśnictwo), Koło Łowieckie, z którego pochodziło zwierzę biorące udział w zdarzeniu. W takim przypadku poszkodowany musi wykazać związek przyczynowy między zaniedbaniem takiego podmiotu a powstaniem szkody. W praktyce jest to trudne, zwłaszcza, jeżeli na drodze były znaki ostrzegające kierujących o mogących pojawiać się na drodze zwierzętach. O wiele łatwiej jest dochodzić swoich praw w przypadku innych niż leśnych zwierząt, krowy, psa czy owcy. W przypadku potrącenia zwierzęcia hodowlanego pochodzącego z okolicznego gospodarstwa lub zwierzęcia domowego, a poszkodowany nie posiada zawartej umowy AC lub nie chce z niego korzystać, może starać się o odszkodowanie z ubezpieczenia OC rolnika lub ubezpieczenia OC w życiu prywatnym właściciela zwierzęcia. W przypadku powstania szkody w pojeździe należy powiadomić o tym ubezpieczyciela nie później niż w ciągu 7 dni od daty zdarzenia. Zawiadomienie o szkodzie może zostać dokonane telefonicznie, za pośrednictwem strony internetowej ubezpieczyciela lub osobiście w jego siedzibie. Ubezpieczony powinien przygotować następujące dokumenty: dowód osobisty, dowód rejestracyjny,

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI
I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

prawo jazdy oraz powinien przedstawić pojazd do oględzin. Ubezpieczyciele mogą żądać innych informacji i określić o jakie dokumenty chodzi w swoich wewnętrznych regulacjach przy likwidacji szkód komunikacyjnych.

Zdarzenie z dzikiem, jeleniem, psem, krową czyli odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta.

Odnosząc się do zagadnienia odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez zwierzęta przekazujemy poniższe wyjaśnienia, które mają na celu w sposób przystępny wyjaśnić przedmiotową problematykę. Należy wskazać, iż dotychczasowe obserwacje wskazują, iż najczęściej poszkodowani w wypadkach drogowych z udziałem dzikich zwierząt, kierują roszczenia o naprawienie szkody:

1) do zarządcy drogi,

2) ewentualnie, jeżeli szkoda pozostaje w związku z odbywającym się polowaniem lub nagonką, wówczas istnieje możliwość zwrócenia się z odpowiednim roszczeniem do osób, które zajmują się organizacją polowań (np. przedsiębiorstw świadczących tego typu usługi turystycznej dla myśliwych, nadleśnictwa bądź koła łowieckiego, ale w takim przypadku należy wykazać związek przyczynowy zdarzenia drogowego z polowaniem). Warto w tym miejscu wspomnieć, że obecnie istnieje obowiązek ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej dla członków Polskiego Związku Łowieckiego w zakresie czynności związanych z gospodarką łowiecką i polowaniami (art. 32 ust. 6 ustawy – Prawo łowieckie), jak również przedsiębiorcy świadczącego usługi turystyczne mające postać polowania wykonywanego przez cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub polowania za granicą (art. 18 ust. 3 pkt 1 ustawy – Prawo łowieckie).

Zarząd dróg, a pośrednio i jego ubezpieczyciel co do zasady odpowiada na zasadzie winy, na co wskazuje kodeks cywilny w art. 415, poprzez stwierdzenie, że obowiązany do naprawienia szkody jest ten, kto wyrządził szkodę innej osobie na skutek swojego działania lub zaniechania. Oznacza to, iż obowiązek naprawienia szkody powstaje jedynie w razie takiego działania lub zaniechania (zaniedbania) zarządcy, które noszą znamiona winy, czyli naruszenia określonych obowiązków określonych w przepisach prawa. Jednym z obowiązków zarządcy drogi jest ostrzeganie kierujących znakami drogowymi o występującej na zalesionych odcinkach dróg dzikiej zwierzyny, zwłaszcza, gdy zarządca był powiadamiany o wypadach ze zwierzyną leśną. Zaniechanie lub wadliwe wypełnienie obowiązków, które ciąży na zarządcy i będące z nim w związku przyczynowym zdarzenia wywołujące szkody może prowadzić do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej po jego stronie. Wskazać bowiem należy zatem, iż

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

utrzymanie dróg w stanie właściwym należy do zarządcy drogi. Obowiązki zarządcy drogi dotyczą m.in. zamieszczenia na drogach (pasach drogowych) znaków drogowych informujących o miejscu występowania dzikich zwierząt. W przypadku zatem zaniechania należytego wypełnienia obowiązków w postaci nieumieszczenia na drodze znaku ostrzegawczego o dzikiej zwierzynie, powyższe obciąża zarządcę drogi. Zgodnie bowiem z treścią art. 20 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2007 r., nr 19, poz. 115 ze zm.) do zarządcy drogi należy w szczególności utrzymanie nawierzchni drogi, chodników, drogowych obiektów inżynierskich, urządzeń zabezpieczających ruch i innych urządzeń związanych z drogą. Przez utrzymanie drogi natomiast należy rozumieć wykonywanie robót konserwatorskich, porządkowych i innych zmierzających do zwiększenia bezpieczeństwa i wygody ruchu. W zakresie tych obowiązków jest więc także stosowne oznakowanie drogi, szczególnie w przypadku tego typu zagrożeń dla bezpieczeństwa ruchu. Na mocy załącznika nr 1 „Szczegółowe warunki techniczne dla znaków drogowych pionowych i warunki ich umieszczania na drogach” do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz. U. z 2003 r. nr 220, poz. 2181 z późn. zm.), znaki ostrzegawcze a do takich znaków należy znak A-18b stosuje się w celu uprzedzenia o takich miejscach na drodze, w których kierujący powinni zachować szczególną ostrożność ze względu na występujące lub mogące występować w tych miejscach niebezpieczeństwa.

Znaki ostrzegawcze stosuje się nie tylko w miejscach, gdzie występuje niebezpieczeństwo stale, ale także tam gdzie występuje ono okresowo, np. w miejscach pojawiania się zwierząt. Analizując potrzebę zastosowania znaku należy przewidywać jakie miejsca mogą być niebezpieczne. Należy przy tym uwzględnić charakter drogi i jej położenie. Istotne jest, iż znak A-18b „zwierzęta dzikie” stosuje się do oznaczenia miejsc, w których zwierzęta dziko żyjące często przekraczają drogę, np. przy wjeździe do lasu o dużej ilości zwierzyny lub w miejscu przecięcia przez drogę dojścia do wodopoju. Miejsca takie można ustalić m.in. na podstawie informacji służby leśnej o szlakach wędrówek dzikich zwierząt. Podkreślenia jednak wymaga, iż informacja z koła łowieckiego nie jest jedynym sposobem na ustalenie powyższego i zwolnienie się z tego obowiązku nie może opierać się na argumente niezawiadomienia przez dzierżawcę lub zarządcę kół łowieckich o fakcie migracji. W tym miejscu przywołać należy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 1974 roku (sygn. akt II CR 157/74), w którym

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI
I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

SN wskazał, iż Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za powstałą na drodze ruchu publicznego szkodę, w wyniku zderzenia się zwierzęcia, żyjącego w stanie wolnym, z mechanicznym środkiem komunikacji, gdy do zderzenia doszło poza obszarem, którego charakter uzasadniałby ustawienie ostrzegającego znaku drogowego. A zatem taką odpowiedzialność Skarb Państwa będzie ponosił, jeżeli do zdarzenia doszło na obszarze gdzie ostrzegający znak drogowy powinien zostać, ale nie został w wyniku zaniechania ustawiony. Rzecznik Ubezpieczonych pragnie również wskazać na prawomocne orzeczenie Sądu Okręgowego w Zamościu (sygn. akt I Ca 42/2007), w którym Sąd wskazał, iż: „za skutki wypadków komunikacyjnych z udziałem dzikich zwierząt odpowiada właściciel drogi, ale tylko wtedy, gdy nienależycie oznakuje zagrożony odcinek” oraz na prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie (sygn. akt. I ACA 272/08), który to wyrok dotyczył odpowiedzialności cywilnoprawnej zarządcy drogi, w którym to wyroku Sąd wskazał, iż pomiędzy brakiem znaku A-18b „uwaga dzikie zwierzęta” a powstałą szkodą istnieje adekwatny związek przyczynowy. Kierowca nie mógł się spodziewać wtargnięcia dzikiego zwierzęcia na jezdnię, bo zarządca drogi krajowej nie postawił znaku ostrzegającego o tym niebezpieczeństwie, choć dochodziło tam do częstych kolizji z dzikimi zwierzętami. Ciężar udowodnienia okoliczności zaniechania lub niedopełnienia obowiązków przez zobowiązanego zarządcę spoczywa, zgodnie z art. 6 k.c., na poszkodowanym, który dochodzi odszkodowania, bowiem w razie wystąpienia szkody musi wykazać wystąpienie łącznie następujących przesłanek: zaistnienie szkody, szkoda musi być spowodowana działaniem lub zaniechaniem, z którym ustawa wiąże obowiązek odszkodowawczy, pomiędzy szkodą a działaniem lub zaniechaniem, z którym ustawa wiąże obowiązek odszkodowawczy musi istnieć związek przyczynowy.

Osoba poszkodowana będzie zatem zmuszona wykazać zasadność zgłoszonych żądań oraz podniesionych zarzutów mających w szczególności postać zawinonego działania/zaniechania wyżej wskazanych podmiotów. Jednakże należy wskazać, iż ta ogólna zasada dotycząca ciężaru dowodu ulega modyfikacji w trakcie prowadzonych przez zakłady ubezpieczeń postępowaniach likwidacyjnych po dokonaniu zgłoszeniu szkody, również w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zarządcy drogi. Zgodnie bowiem z treścią art. 16 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. nr 124, poz. 1151 z późn. zm.), podmiot ubezpieczeniowy po zgłoszeniu szkody zobowiązany jest do samodzielnego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego (ustalenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI LÓWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

roszczeń i wysokości świadczenia). Ubezpieczyciel przeprowadzając powyższe postępowanie zobowiązany jest do zachowania staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (tzw. należytej staranności) i jako profesjonalista powinien zachować ją przez cały okres prowadzenia czynności likwidacyjnych. Przy czym należyta staranność dłużnika (Ubezpieczyciela) w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności i niewątpliwie ubezpieczyciel w sposób profesjonalny powinien wykonywać swoją działalność. Obowiązek należytej staranności dotyczy wszystkich etapów wykonywania zobowiązania tj., fazy przygotowawczej, zasadniczej i końcowej. Przez cały czas tego wykonywania dłużnik powinien zachować stosowną pilność, uwagę, ostrożność, zdrowy rozsądek oraz troskę o zrealizowanie zamiaru. Niestety praktyka likwidacji szkód stosowana powszechnie przez zakłady ubezpieczeń z ubezpieczenia OC zarządców dróg rodzi szereg problemów, szczególnie dotyczących nieuprawnionego przerzucania ciężaru dowodu na poszkodowanych, wskazując na bezwzględną konieczność udowodnienia przez poszkodowanego winy po stronie zarządu drogi abstrahując od swoich obowiązków w wyjaśnianiu okoliczności zdarzenia jako ubezpieczyciela sprawcy. Odnosząc się do tej nieuprawnionej praktyki w pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 sierpnia 2003 r. (sygn. akt IV CKN 387/01), jednoznacznie stwierdził, że w postępowaniu likwidacyjnym poszkodowany ma niewielkie obowiązki proceduralne, do których należy, oprócz wystąpienia z wnioskiem, przede wszystkim udokumentowanie szkody powstałej na skutek wypadku ubezpieczeniowego, natomiast zasadniczy ciężar tego postępowania spoczywa na zakładzie ubezpieczeń. Skoro ciężar postępowania likwidacyjnego spoczywa na ubezpieczycielu, nie może być przerzucany na osobę występującą z roszczeniem odszkodowawczym bądź inne podmioty (wyrok SN z dnia 19 września 2002 r., sygn. akt V CKN 1134/00). Postępowanie likwidacyjne z założenia nie jest postępowaniem spornym, w jakim mógłby funkcjonować ciężar dowodu w rozumieniu art. 6 k.c. (wyrok SN z dnia 18 listopada 2009 r., sygn. akt II CSK 257/09). Analogicznie w odniesieniu do umowy ubezpieczenia autocasco stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 grudnia 1998 r. (sygn. akt II CKN 114/98) wskazując, że w toku likwidacji szkody ubezpieczającego obciąża ciężar dowodu w odniesieniu do wykazania tylko takich faktów, jak zawarcie umowy ubezpieczenia i opłacenie składki oraz powstanie szkody wskutek wypadku objętego ubezpieczeniem. Podkreślić także trzeba, iż przeprowadzając postępowanie wyjaśniające ubezpieczyciel powinien wy-

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI
I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

korzystać wszelkie dostępne mu możliwości (środki dowodowe), pozwalające na ustalenie stanu faktycznego sprawy. Należyta staranność w wykonaniu przez zakład ubezpieczeń obowiązku dotyczącego ustalenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych roszczeń oraz wysokości świadczenia określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru prowadzonej działalności gospodarczej, stosownie do przepisu art. 355 § 2 k.c. Ten przepis prawa nakazuje więc uwzględnić profesjonalizm ubezpieczyciela, jego doświadczenie, fakt posiadania fachowej kadry oraz środków materialnych, a także stosunkowo łatwy dostęp do opinii rzeczoznawców i innych specjalistów. Ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 czerwca 2002 r. (sygn. akt III CKN 694/00) stanął na stanowisku, że w przypadku podmiotu, który jest zobowiązany do zachowania przy wykonywaniu swoich obowiązków szczególnej staranności (a takim podmiotem bez wątpienia jest zarząd dróg), do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej konieczne jest wprawdzie, by naruszenie tych obowiązków było zawinione (art. 415 k.c.), jednakże zważywszy na abstrakcyjną ocenę niedbalstwa (art. 355 § 1 k.c.) oraz zawodowy charakter działalności (art. 355 § 2 k.c.). Zatem sam fakt ich naruszenia przesądza z reguły o winie, co najmniej w postaci niedbalstwa. Tym samym należy wyraźnie odróżnić ciężar wykazania zaniechania lub wadliwego wypełnienia obowiązków zarządcy drogi od ciężaru dowodu w postępowaniu sądowym, który zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na poszkodowanym, który dochodzi odszkodowania. On to w razie dochodzenia roszczeń ale dopiero na etapie postępowania cywilnego będzie musiał wykazać istnienie wszystkich przesłanek wskazujących na odpowiedzialność cywilnoprawną sprawcy szkody, w szczególności zaś prócz uchybień obowiązkom ustawowym koniecznym jest również każdorazowe ustalenie, jakich obowiązków wynikających z przepisów zarządca nie dopełnił. Dlatego też dla odpowiedniego zabezpieczenia roszczeń osoby poszkodowanej konieczne jest zgromadzenie odpowiednich dowodów potwierdzających zaistniałą szkodę i jej rozmiary ale również zaniedbań, zaniechań zarządy drogi (np. wezwanie policji lub innych państwowych lub samorządowych służb na miejsce zdarzenia. Sporządzenie dokumentacji fotograficznej potwierdzającej brak odpowiednich znaków drogowych ostrzegających przed dzikimi zwierzętami. Zgromadzenie danych dotyczących ewentualnych świadków zdarzenia oraz uzyskanie informacji z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji Drogowych potwierdzających, iż na przedmiotowym odcinku drogi dochodziło do zdarzeń drogowych z udziałem dzikich zwierząt. Ponadto uzyskanie informacji z kół łowieckich, nadleśnictw o miejscach bytowania, migracji czy też przemieszczania się dzikich zwierząt, itp.).

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R. ., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418

Zdarzenia ze zwierzętami domowymi lub hodowlanymi.

Podstawę prawną odpowiedzialności cywilnej za zwierzęta domowe określa art. 431 § 1 k.c., który stanowi iż: „*Kto chowa zwierzę albo się nim posługuje, obowiązany jest do naprawienia wyrządzonej przez nie szkody niezależnie od tego, czy było pod jego nadzorem, czy też zabłąkało się lub uciekło, chyba że ani on, ani osoba, za którą ponosi odpowiedzialność, nie ponoszą winy*”. Powyższa regulacja wskazuje, że właściciel będzie odpowiadał na zasadzie winy za tzw. winę w nadzorze. Od odpowiedzialności za szkodę właściciel zwierzęcia będzie mógł się zwolnić, gdy wykaze, że nie sposób przypisać mu winy w zaniechaniu obowiązku starannego nadzoru nad zwierzęciem. Trzeba także zaznaczyć, że w przypadku, gdy zwierzę jest tylko narzędziem w ręku człowieka odpowiada on za szkodę tak, jakby wyrządził ją własnym działaniem lub zaniechaniem (art. 415 k.c.). W przypadku zatem, gdy zwierzęta domowe spowodują szkodę osobową, tj. uszkodzenia ciała (np. pogryzienie lub zarażenie chorobami odzwierzęcymi) bądź szkodę majątkową (np. zniszczą lub zanieczyszczą odzież, przedmioty osobiste) na właścicielu zwierząt domowych będzie ciążył obowiązek naprawienia szkody. Zakres odpowiedzialności deliktowej wynika z ogólnych zasad prawa cywilnego i określony jest w przepisach kodeksu cywilnego (w szczególności art. 361, 362, 363, 444 - 447 k.c.). Należy dodać, że posiadacze zwierząt domowych zabezpieczając się przed koniecznością osobistego (z własnego majątku) naprawienia szkody korzystają z ofert zakładów ubezpieczeń kupując ubezpieczenia dobrowolne – OC w życiu prywatnym, w ramach których można dochodzić roszczeń odszkodowawczych bezpośrednio od ubezpieczyciela, z którym posiadacz zwierzęcia zawarł tego typu umowę. Podobne zasady odpowiedzialności istnieją w przypadku szkód wyrządzonych przez zwierzęta hodowlane (gospodarskie), za które ponosi odpowiedzialność rolnik. Zaznaczyć jednak należy, że w przeciwieństwie do niewielkiej liczby wspomnianych umów w zakresie ubezpieczeń odpowiedzialności w życiu prywatnym ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolnika ma charakter powszechny i obowiązkowy. Wynika to z faktu, iż rolnik posiadający gospodarstwo rolne podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej rolników. Aktualnie ubezpieczenie OC rolników reguluje ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.). Pamiętać również należy, iż ustawa wyraźnie wskazuje zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela, ograniczając ją jedynie do szkód, które powstały w związku z posiadaniem gospodarstwem. Jeżeli więc szkoda

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI
I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

wyrządzona przez zwierzęta hodowlane nastąpi w związku z posiadanym gospodarstwem rolnym, odpowiedzialność za nią będzie obciążać zakład ubezpieczeń z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia OC rolników. Natomiast jeżeli szkoda zostanie wyrządzona bez związku z posiadanym gospodarstwem, może zaistnieć sytuacja, w której mimo posiadania obowiązkowego ubezpieczenia OC rolników, za szkodę odpowiedzialny będzie sam rolnik na zasadach ogólnych. (zob. T. Wróblewski, 2007). W przypadku, gdyby problemy osób zainteresowanych wymagały szerszego wyjaśnienia zawsze mogą skorzystać z porad ekspertów udzielanych podczas dyżurów telefonicznych.

Oznakowanie drogi publicznej znakiem A -18 b A-18 a, przez zarządcę drogi.

Odpowiedzialność zarządcy drogi za zdarzenie drogowe z udziałem dzikiego zwierzęcia albo gospodarskiego następuje jeżeli udowodni się, że nie dopełnił on swoich obowiązków. Trudno zabezpieczyć drogę przed dziko żyjącymi zwierzętami – ogrodzenia, które mogą powstrzymać jelenia, sarnę, czy dzika ustawiane są jedynie wzdłuż autostrad i niektórych dróg ekspresowych. Ale już znak drogowy A-18b „zwierzęta dzikie”, bądź jego brak, może być ważną przesłanką w dochodzeniu odszkodowania. Wszystko jednak zależy od okoliczności. Znaki powinny być ustawione w miejscach, gdzie występuje duża populacja zwierząt i istnieje duże ryzyko zaistnienia zdarzenia drogowego. Warto zaznaczyć, że odpowiedzialność nie musi zawsze leżeć po stronie zarządcy drogi. Winne może też być nadleśnictwo, gmina albo inny podmiot, które nie poinformowały zarządcy drogi o miejscach, w których takie znaki powinny stanąć albo zarządca bądź dzierżawca obwodu łowieckiego, który również powinien wnioskować do zarządcy drogi w jakich miejscach należy ustawiać znaki drogowe A-18b albo A-18a. Sprawy nie ułatwiają niestety zakłady ubezpieczeniowe. Według Rzecznika Ubezpieczonych, przerzucają ubezpieczyciele na poszkodowanego obowiązek udowodnienia winy zarządcy drogi, jeżeli już odszkodowanie ma zostać wypłacone z jego polisy OC. Przepis § 9 rozporządzenia Ministra Infrastruktury oraz Spraw wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 roku w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz.U.2019.poz.454), normuje znaki: 1) A-18a „zwierzęta gospodarskie” i 2) A-18b „zwierzęta dzikie,” które ostrzegają o możliwości napotkania na drodze zwierząt. Dlatego w razie zdarzenia drogowego kierowca powinien zadbać o dowody: zdjęcia z miejsca zdarzenia, także pokazujące brak znaków, zeznania świadków, notatkę policyjną, ale też informacje o wcześniejszych wypadkach z udziałem zwierząt w tej okolicy.

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R ., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI LÓWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

Literatura przedmiotu:

1. STEC R., (2019), *Łowiectwo jako prawnie dozwolona eksploatorska działalność człowieka ingerująca w środowisko przyrodnicze*, Oficyna Wydawnicza, Dom Organizatora, Toruń, s.195-290 i 308-310.
2. WRÓBLEWSKI T., (2017) *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta żyjące na wolności*, Rozprawy Ubezpieczeniowe nr 3(2/2007), Orzecznictwo sądowe dotyczące szkód ze zwierzętami.
3. DOMAŃSKA W., (red.) (2018), *Analizy statystyczne, Ochrona środowiska 2018*, Warszawa.
(autorzy: Dariusz Bochenek, Małgorzata Dzik, Anna Gorska, Agata Kielczykowska, Agnieszka Kulasza, Beata Nowakowska, Teresa Pawłowska, Milena Rudnicka, Joanna Sulik, Katarzyna Szondelmejer, Marta Wojciechowska, Anna Wrzosek i Paulina Wrzosek).

Źródła prawa:

4. USTAWA z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz.U. z 2018 r. poz. 1202, 1276, 1496 i 1669),
5. USTAWA z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U.2019.0.122 t.j.)
6. USTAWA z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U.2018.0.2068 t.j.)
7. USTAWA prawo o ruchu drogowym z dnia 20 czerwca 1997 roku (Dz.U.2018.1990 t.j. z dnia 2018.10.17).
8. USTAWA z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz.1152 z późn. zm.);
9. USTAWA z dnia 23 kwietnia 1964 roku kodeks cywilny(Dz.U.2019.0.1145 t.j.)
10. USTAWA z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. (Dz.U.2019.381 t.j.)
11. USTAWA Prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 roku, (Dz.U.2018.2033 t.j. z dnia 2018.10.24);
12. ROZPORZĄDZENIE Ministra Infrastruktury oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 roku w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz.U. 2019, poz.454).

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R., (2019), ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI
I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)

Źródła internetu:

13. <https://wiadomosci.radiozet.pl/Polska/Policja-podala-dane-o-rosnacej-liczbie-wypadkow-z-udzialem-dzikichzwierzat>; zob.też:<https://tvn24bis.pl/moto,99/wypadki-z-udzialem-dzikich-zwierzat-nadrodze,884749.html/> (pobrano dane dn. 26.11.2019 roku o 3.00.).

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2019 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

This is an open access article

under the CC BY-NC license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Stec R ., (2019). ZDARZENIA DROGOWE ZE ZWIERZĘTAMI DZIKO ŻYJĄCYMI ŁOWNYMI I PRAWNIE CHRONIONYMI ORAZ GOSPODARSKIMI;

International Journal of Legal Studies, 2(6)2019: 223 - 246

[DOI: 10.5604/01.3001.0013.7418](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7418)